

जिल्हा परिषदेमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या
योजनांमधील यांत्रिकी स्वरूपाची कामे
करण्यासंदर्भात मार्गदर्शक सूचना .

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: आपना-०२२२/प्र.क्र.२९२/पापु-१५

सातवा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय इमारत संकुल,
क्रॉफर्ड मार्केट जवळ, लोकमान्य टिळक मार्ग, नवीन मंत्रालय इमारत, मुंबई-४०० ००१

तारीख: ३० सप्टेंबर, २०२४

वाचा-

- १) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्र:-आपना १०११/प्र.क्र.८७/पापु-१५, दि.
१३.०४.२०११
- २) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्र:-जिपआ-२०१६/प्र.क्र.३०१/पापु-२३,
दि. २८.१२.२०२२
- ३) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्र:-आपना-२०१६/प्र.क्र.५१८/पापु-१५,
दि. २४.०४.२०२३
- ४) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन शुध्दीपत्रक क्र:-जजीमि-२०१९/
प्र.क्र.१३८/पापु-१०, दि. २४.०२.२०२२
- ५) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्र:- ग्रापाधो-१११४/प्र.क्र. ५२/पापु-०७,
दि. १७.०६.२०१४
- ६) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्र:-मजिप्रा-२०१२/प्र.क्र.१४९/पापु-२३,
दि. २९.०६.२०१२
- ७) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्र:-जिपआ-२००८/प्र.क्र. १६७/पापु-२३,
दि. ०४.०३.२०११

प्रस्तावना-

विविध योजनांतर्गत ग्रामीण पाणी पुरवठ्याकरीता जिल्हा परिषदेतील ग्रामीण पाणी पुरवठा विभागामार्फत उपाययोजना राबविण्यात येतात. ७३ व्या घटना दुरुस्तीनुसार पाणी पुरवठ्याची बाब स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अधिकारक्षेत्रात सोपविलेली आहे. पर्यायाने पाणी पुरवठा योजनांचे प्रचालन स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी कार्यक्षमरित्या करणे आवश्यक आहे. याकरिता जिल्हा परिषदेत ग्रामीण पाणी पुरवठा विभागाच्या अखत्यारीत यांत्रिकी उपविभाग कार्यरत असून दिनांक ०४ मार्च, २०११ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार देखभाल दुरुस्ती कक्षाची निर्मिती करण्यात आली आहे. यांत्रिकी उपविभाग व

देखभाल दुरुस्ती कक्षाचे प्रभारी अधिकारी यांत्रिकी अभियंते आहेत. पाणी पुरवठा व मलनिस्सारण योजनेवरील विद्युत, सौर व यांत्रिकी संयंत्रे पाणी पुरवठा योजनेतील अत्यंत महत्वाची उपांगे असल्यामुळे योग्य बनावटीची तांत्रिकदृष्ट्या पूर्णपणे योग्य निकषाची व संरचनेची असणे आवश्यक असणे तसेच त्यांची उभारणी उच्च गुणवत्तेची असणे पाणी पुरवठा योजना यशस्वी होण्याच्या दृष्टीने आवश्यक आहे. त्याकरिता यांत्रिकी अभियंत्यांचा प्रभावी सहभाग व नियंत्रण असणे आवश्यक आहे. या बाबी विचारात घेऊन आधुनिक तंत्रज्ञानावर आधारित विद्युत, सौर व यांत्रिकी कामाचे प्रभावी नियोजन, अंमलबजावणी व नियंत्रण याबाबत सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

०१. जिल्हा परिषदेच्या ग्रामीण पाणी पुरवठा विभागामार्फत अंमलबजावणीत येणारी पुढील यांत्रिकी स्वरूपाची कामे यांत्रिकी उपविभागामार्फत व देखभाल दुरुस्ती कक्षामार्फत राबविण्यात यावीत.

- १) सौर ऊर्जेवर अथवा पारंपारीक विद्युत ऊर्जेवर आधारीत दुहेरी पंप नळ पाणी पुरवठा योजना.
- २) नळ पाणी पुरवठा योजनेतील पंप हाऊस, जलशुद्धीकरण, मलनिःसारण केंद्रातील विद्युत, सौर व यांत्रिकी स्वरूपाची उपांगे, स्वयंचलित यंत्रणा (नवीन योजना अथवा अस्तित्वातील योजनेतील उपांगे सुधारणा)
- ३) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागामार्फत/जिल्हा परिषदेच्या ग्रामीण पाणी पुरवठा विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या योजनांमधील यांत्रिकी स्वरूपाची कामे
- ४) विंघन विहीर खोदाई कार्यक्रम
- ५) हातपंप, विद्युतपंप, सौर पंप देखभाल व दुरुस्ती
- ६) स्रोत बळकटीकरणाच्या अपारंपारिक उपाययोजना (बोअर ब्लास्टिंग स्ट्रीम ब्लास्टिंग, वेल जॅकेटींग, फ्रॅक्चर सील सिमेंटेशन, जलभंजन, विंघन विहिरींचे पुनरुज्जीवन, पुनर्भरण), विंघन विहिर पुनरुज्जीवन, पुनर्भरण उपाययोजना.
- ७) जिल्हा परिषदेने वेळोवेळी सोपविलेली यांत्रिकी विद्युत व सौर स्वरूपाची सर्व कामे.

०२. उपरोक्त कामांकरीता प्रशासकीय मान्यतेचे अधिकार संबंधित योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार राहतील.

०३. उपरोक्त कामांकरीता तांत्रिक मान्यतेचे अधिकार खालीलप्रमाणे राहतील.

क्र.	कामाचे स्वरूप	अधिकारी	अंदाजित खर्च मर्यादा
१	सौर ऊर्जेवर अथवा पारंपारीक विद्युत ऊर्जेवर आधारीत दुहेरी पंप नळ पाणी पुरवठा योजना.	उपअभियंता (यां.)	रु. ७.५ लक्ष पर्यंत
२	नळ पाणी पुरवठा योजनेतील पंप हाऊस, जलशुद्धीकरण, मलनिःसारण केंद्रातील विद्युत,	वरिष्ठ खोदन अभियंता	रु. ७.५ लक्ष च्या वरील ते १५ लक्ष पर्यंत

क्र.	कामाचे स्वरूप	अधिकारी	अंदाजित खर्च मर्यादा
	सौर व यांत्रिकी स्वरूपाची उपांगे. (नवीन योजना अथवा अस्तित्वातील योजनेतील उपांगे सुधारणा)	मुख्य खोदन अभियंता	रु. १५ लक्ष च्या वरील ते ३० लक्ष पर्यंत
३	पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागामार्फत/जिल्हा परिषदेच्या ग्रामीण पाणी पुरवठा विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या योजनांमधील यांत्रिकी स्वरूपाची कामे	सहसंचालक (अभियांत्रिकी)	रु. ३० लक्ष च्या वरील ते २ कोटी पर्यंत
४	विधण विहीर खोदाई कार्यक्रम		
५	हातपंप/ वीजपंप देखभाल व दुरुस्ती		
६	स्रोत बळकटीकरणाच्या अपारंपारिक उपाय योजना (बोअर ब्लास्टिंग स्ट्रीम ब्लास्टिंग, वेल जॅकेटींग, फ्रॅक्चर सील सिमेंटेशन, जलभंजन), विधन विहिर पुनरुज्जीवन, पुनर्भरण उपाययोजना		
७	जिल्हा परिषदेने वेळोवेळी सोपविलेली यांत्रिकी स्वरूपाची सर्व कामे		
	संयंत्रांची देखभाल दुरुस्ती		
८	विधण विहीर, विहिर खोदाईची संयंत्रे, जलभंजन संयंत्रे यांची देखभाल व दुरुस्ती	अधिकारी	मर्यादा
		उपअभियंता (यां.)	रु. ५ लक्ष पर्यंत
९	वाहने व इतर यांत्रिकी संयंत्रे	वरिष्ठ खोदन अभियंता	रु. ५ लक्ष च्या वरील ते १० लक्ष पर्यंत
		मुख्य खोदन अभियंता	रु. १० लक्ष वरील सर्व

०४. दिनांक १३.०४.२०११ रोजीचा संदर्भाधीन शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत आहे.

०५. वरीलप्रमाणे तांत्रिक मान्यता प्रदान करताना एकाच कामाची विभागणी अनेक कामात करण्यात येऊ नये तथा एकाच कामाचे तुकडे करता येणार नाहीत.

०६. महाराष्ट्र जिल्हा परिषद पंचायत समिती लेखा संहिता १९६८ (नियम ४ खालील) परिशिष्ट दोन खाली प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारानुसार उप अभियंता (यांत्रिकी) यांना वर नमूद केल्याप्रमाणे तांत्रिक मान्यतेचे अधिकार प्रदान करण्यात येत आहेत. तर महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकाम नियम पुस्तिका १९८४ मधील परिशिष्ट ४२ खालील अनुक्रमांक १३ नुसार वरिष्ठ खोदन अभियंता, मुख्य खोदन अभियंता व सहसंचालक (अभियांत्रिकी), भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांना वर नमूद केल्याप्रमाणे तांत्रिक मान्यतेचे अधिकार प्रदान करण्यात येत आहेत.

०७. उपरोक्त प्रमाणे योजनांची अंमलबजावणी व देखभाल दुरुस्तीच्या अनुषंगाने दरसूचीमध्ये समाविष्ट नसलेल्या बाबींचे दर आयुक्त, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांनी विहित खरेदी प्रक्रिया पार पाडून दरवर्षी निश्चित करावे.

०८. वरील मार्गदर्शक सूचना या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून अंमलात येतील. मात्र, ज्या ठिकाणी योजनांची कामे यापूर्वीच सुरु केली असून प्रगतीपथावर आहेत अशा योजना प्रचलित धोरणाच्या आधारे पूर्ण केल्या जातील. मात्र जल जीवन मिशन अंतर्गत हाती घेतलेल्या पाणी पुरवठा योजनेतील सौर उर्जेवर आधारित उपांगांची तपासणी (अंदाजपत्रके/तांत्रिक मान्यता/प्रत्यक्ष क्षेत्रीय पाहणी) उप अभियंता (यां), जिल्हा परिषद व वरिष्ठ खोदन अभियंता /मुख्य खोदन अभियंता भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांच्या मार्फत यादृच्छिकरित्या (Random) करण्यात यावी. काम सुरु असलेल्या/पूर्णत्वा नजीक असलेल्या योजनांच्या बाबतीत तपासणी अंती आढावा घेऊन तांत्रिक फेरबदल असल्यास त्यानुसार उचित सुधारणात्मक कार्यवाही करण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०९३०१३१३३२५८२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(रा. म. गेंगजे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा. मंत्री (पाणी पुरवठा व स्वच्छता) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. विधानसभा / विधानपरिषद सदस्य (सर्व), महाराष्ट्र विधीमंडळ सचिवालय, मुंबई.

४. मुख्य सचिव यांचे उप सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
६. अपर मुख्य सचिव, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. विभागीय आयुक्त, विभागीय कार्यालय, कोंकण, पुणे, नाशिक, छत्रपती संभाजीनगर, अमरावती व नागपुर.
८. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.
९. आयुक्त, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
१०. जिल्हाधिकारी, सर्व जिल्हे (मुंबई शहर व मुंबई उपनगर वगळून)
११. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व जिल्हा परिषदा
१२. मुख्य अभियंता तथा विशेष कार्य अधिकारी, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१३. मिशन संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन, सिडको भवन, बेलापूर, नवी मुंबई.
१४. अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व जिल्हा परिषदा,
१५. मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व जिल्हा परिषदा,
१६. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई.
१७. महालेखापाल, महाराष्ट्र-२ (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर.
१८. उपायुक्त (विकास), विभागीय विशेष सनियंत्रण कक्ष, विभाग कोंकण, पुणे, नाशिक, छत्रपती संभाजीनगर, अमरावती, नागपुर
१९. प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, विभाग कोंकण, पुणे, नाशिक, छत्रपती संभाजीनगर, अमरावती, नागपूर
२०. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व जिल्हे
२१. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा, जिल्हा परिषद, सर्व जिल्हे
२२. जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, सर्व जिल्हे
२३. पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व कार्यासने, मंत्रालय, मुंबई
२४. निवडनस्ती (पापु-१५), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई